

ליאת טלר
taller@netvision.net.il

למה לי הומאופתיה?

לפנינו שיעור ראשון ברפואה אחרת - הומאופתיה, שעברה ניסוי ראשון ברפת לוטן ומכניסה עניין בתהליך השדרוג המתמיד שעובר על הטיפול בבעלי החיים ברפת. **ליאת טלר**, חושפת אותנו לסודות הגלויים של התורה ולאפשרות יישומה גם ברפת הישראלית

פתח דבר

ברפתות אורגניות רבות בעולם ניתן טיפול הומאופתי כמניעה וכטיפול אקוטי, זאת על מנת לקצץ בשימוש בהורמונים ובאנטיביוטיקה ובכך להוריד שאריות של חומרים אלה בבשר ובחלב ולשמר את בריאות הרפת. במשקים אלה מקפידים על ריווח, תנועה, תזונה עשירת סיבים ללא ריסוס וחליבה מתונה. במשק הישראלי מגמה זו שולית אם כי בעלייה. אנו רואים חשיבות רבה בטיפול הומאופתי גם במשקים האינטנסיביים, על מנת לחזק את בע"ח ולשפר את איכות החלב וכמו כן, לחסוך בעלויות. אנו מאמינים כי השימוש בהומאופתיה יכול לקדם מגמות הקיימות בארץ לרפתות ירוקות. במקביל להתקנת קולטנים סולריים, טיפול בשפכים וקלטור עמוק להקטנת מפגעים פתוגניים.

בשנים האחרונות הפכה שיטת הריפוי ההומאופתית לחלק ממערך שירותי הבריאות בארץ ובעולם. ציבור רחב מאוד נחשף לשיטת ריפוי זו ונעזר בה לריפוי מחלות קלות כקשות. כמו כן, גובר הביקוש בקרב אנשי רפואה ללמוד ולהיחשף לשיטת ריפוי זו ולהעזר בה בעבודתם הקלינית. שיטת הריפוי ההומאופתית אינה פוסחת גם על בעלי חיים. בעשורים האחרונים נעזרים בה חקלאים, בעלי חוות ורופאים וטרינרים, על מנת לשפר את רמת הבריאות של בע"ח שבבעלותם. באירופה, בניו זילנד ובארה"ב קיימים בתי ספר לצד פקולטות לוטרניריות, שמלמדים באופן יסודי את עקרונות ההומאופתיה הקלסית.

מהי הומאופתיה קלסית?

ההומאופתיה הקלסית היא שיטת ריפוי הוליסטית המסתכלת על הפרט, אדם או בעל חיים, כיישות אחת - גוף ונפש. בתהליך הריפוי מופעלות המערכות הטבעיות של הגוף (מערכת החיסון) ועל-כן הריפוי הינו עמוק ושלם.

שיטת הריפוי ההומאופתית קיימת מזה כ-200 שנה (אך עקרונותיה עתיקים יותר) ומבוססת על מספר עקרונות בסיסיים: עיקרון הדמיון, עיקרון המנה היחידה, עיקרון המנה המינימלית.

עקרון הדמיון

הומאוס-דומה, פתאוס-סבל או מחלה. הקלת סבל בסבל דומה לו. או הדומה בדומה מרפא. על פי עיקרון זה כל חומר בטבע מסוגל להשפיע בצורה ייחודית על כל יצור חי. ולכן, אם נזהה את המאפיינים המיוחדים של החומר הפועל על יצורים בריאים, נוכל בעזרתם לרפא תסמיני מחלה אצל בני אדם ובעלי חיים חולים, בדומה לחיסון.

הכנה הומאופתית מותאמת תמיד לפי תמונת מכלול תסמיני המחלה של בע"ח החולה, שהם השתקפות של אי הסדר הפנימי, או ניסיונות של הגוף להתנגד לגורם המחלה. לדוגמה: קדחת השחת מאופיינת במרבית הלוקים בה בהתעטשות, בנזלת מימית ובצריבה בעיניים.

ההומאופתיה הקלסית היא שיטת ריפוי הוליסטית המסתכלת על הפרט, אדם או בעל חיים, כיישות אחת - גוף ונפש. בתהליך הריפוי מופעלות המערכות הטבעיות של הגוף (מערכת החיסון) ועל-כן הריפוי הינו עמוק ושלם

גלובולים הומאופתיים עשויים מסוכר חלב ובהם תמצית מהולה של צמח הקמומילה.

שפרפרות גלובולים של הכנות הומאופתיות שונות

האם העגלים מתנדנדים או שוכבים, מהו צבע היציאה, ריחה ומרקמה, האם מלווה בגזים, האם העגל שותה או אוכל, מחפש שמש או צל. ונבחר את ההכנה המתאימה.

במצב אקוטי של פרה בודדת ניתן להתאים הכנה מבין מספר מצומצם של הכנות הידועות כיעילות לטיפול במצב זה. לדוגמה, בדלקת עטין קלינית נתאים את ההכנה על פי מהירות הווצרות הדלקת, התנהגות הפרה (האם היא עצבנית ובעוטת, מאפשרת להתקרב אליה, או חרדה מאוד), על פי צבע וקשיות העטין, האם הוא בצקתי או קשה, אופי החלב האם גבינתי או מוגלתי, צבעו, וריחו. לאחר שנאסוף תסמיני מחלה אלה, נוכל להתאים הכנה הומאופתית שבניסוי בפרטים בריאים ידעה לייצר תסמינים דומים.

מה ההבדל בין הומאופתיה לרפואה קונבנציונלית?

ברפואה הגישה היא להלחם בגירוי החיצוני. לדוגמה, טיפול אנטיביוטי בפתוגן, או להילחם בתגובה השניונית של הגוף שהיא יצירת דלקת, חום וכאב בטיפול במשככי כאבים, מורידי חום ומעכבי דלקת. ותחום הכירורגיה שאין לו תחליף. בהומאופתיה הדגש על מניעה, הורדת תחושת הסטרס וחזוק מערכת החיסון. לשתי השיטות יש בהחלט מקום זו בצד זו.

ניסוי רפת לוטן

ניסוי מבוקר ראשון בהומאופתיה בארץ ערכנו במכללת רופין, במסגרת הגמר של רצ'וד הרמן מקיבוץ לוטן. תוצאות הניסוי מובאות לפניכם.

השוואה בין טיפול ברפואה קונבנציונלית לבין הומאופתית ברפת חלב מתקופת היושב ועד ל-150 יום בתחלובה

שיטות וחומרים: 200 הפרות ברפת לוטן חולקו לשתי קבוצות: קבוצה שקיבלה טיפול הומאופתי (להלן קב' הניסוי) וקבוצה שקיבלה טיפול קונבנציונלי ע"י רופא החקלאית (להלן קב' ביקורת). החלוקה נעשתה על בסיס מספר תחלובה, אומדן הורשה ופוטנציאל ייצור. העגלות חולקו לפי מספר זוגי ואי זוגי. ההכנות ההומאופתיות נעשו בבית מרקחת הומאופתי בשיטה הקלסית של מתן הכנה אחת, ממקור צמחי או מינרלי פר טיפול.

על פי העיקרון ההומאופתי נחפש חומר המסוגל לייצר סימנים דומים אצל אדם בריא, במידה יחשף לחומר זה. במקרה זה הבצל שגורם בחיתוכו לסימנים דומים. ואכן הבצל *allium cepa* ניתן, לעתים, בצורה הומאופתית למצב זה.

דוגמה נוספת היא הקפה: ידוע שקפה מעורר אך קפה בדילול הומאופתי *coffea cruda* הוא תרופה לאנשים הסובלים מעוררות יתר. איך אפשר להסביר תופעה זאת? הגוף בבריאות ישאף תמיד להומאוסטזיס - לאיזון. השאיפה הזו היא דינמית כיוון שהוא עסוק בקליטת גירויים מהסביבה על בסיס קבוע. הגירוי יכול להיות רעש חזק, חיסון, עקת חום או פתוגן. הדרך שבה הגוף לומד את הסביבה נעשה במנגנון של תגובה ראשונית ושניונית. בתגובה הראשונית הגוף מטיב את הגירוי ולומד אותו. בתגובה השניונית מתנגד לו כדי לחזור לאיזון. כאשר הגוף חזק והגירוי מתון לא תהיה בעיה לחזור לאיזון. כאשר הגוף חלש, מה ששכיח בבע"ח יצרניים, או הגירוי חזק מאוד כמו במגפה, הגוף צריך עזרה. במקרה של הקפה התגובה הראשונית, כלומר השפעתו על הגוף היא בעוררות (כיווץ כלי דם). ואלו הגוף מתנגד לו בתגובה שניונית בעייפות (הרחבת כלי דם) ומכאן נובעת ההתמכרות לקפה.

ברפואה הגישה היא להלחם בגירוי החיצוני. בהומאופתיה הדגש על מניעה, הורדת תחושת הסטרס וחזוק מערכת החיסון. לשתי השיטות יש בהחלט מקום זו בצד זו

עיקרון המנה היחידה

עיקרון זה אומר שלכל תמונת מחלה או תסמיני מחלה, תמצא אך ורק הכנה הומאופתית אחת, אשר תדע לחקות במדויק תסמיני מחלה פיזיים ונפשיים אלה. כמו כן, רק השפעה של חומר אחד פר ניסוי נבדקה על נסיינים בריאים. ההכנות ההומאופתיות מופקות מחומר אחד ממקור מינרלי, צמחי, חי, תוצרי מחלה או גורמי מחלה למיניהם. ההכנות מיוצרות ע"י חברות תרופות המתמחות בתחום.

עקרון המנה המינימלית - יש תמיד לשאוף לתת את המנה המינימלית ביותר אשר בכוחה לרפא, מבלי שתגרום נזק ומבלי שאריות רעילות או מזיקות.

כיצד מטפלת ההומאופתיה בחיות משק?

לאורך ההיסטוריה, ההומאופתיה הוכיחה עצמה כיעילה במצבי מגפות. במגפה מרבית מהאוכלוסייה הנפגעת מפתחת תסמיני מחלה דומים ולכן ההתייחסות הטיפולית היא כאילו מדובר באדם או בע"ח אחד, שלו יש להתאים את ההכנה ההומאופתית.

בחיות משק, עקב המבנה העדרי האחיד מבחינת הגנטיקה והממשק, ניתן למצוא דמיון בהכנה הומאופתית במצבי מגפה, או כמניעה לאחוז גבוה מבע"ח, ללא צורך באינדיבידואליזציה. רק בפרטים שלא יגיבו לטיפול זה, יהיה צורך להתאים טיפול פרטני. לדוגמה, במגפות כמו פה וטלפיים, מסטיטיס תת קליני או שלשולים בעגלים, יקבלו כל הפרטים הכנה אחת, פרט לאלה שלא יגיבו. בשלשולים בעגלים נבדוק לדוגמה,

היה מובהק סטטיסטית. זמן הבראה מדלקות הרחם היה 12.93 יום בקבוצת הביקורת ו-19.66 יום בקבוצת הניסוי. למרות דלקות הרחם הממושכות לא נצפתה ירידה בתנובת החלב בקבוצת הניסוי. (טבלאות 5 ו-6)

- 10% מהפרות בקבוצת הביקורת יצאו מהניסוי ורק 2% מקבוצת הניסוי (טבלה 7)
- לא היה הבדל בסת"ס בין הקבוצות (טבלה 8).
- לא נמצא הבדל באיכות הקולסטרום בין שתי הקבוצות.

טבלה 1: ממוצע יומי עד 150 יום מהמלטה בתנובת החלב והחמ"מ

חמ"מ	חלב	כמות ב-150 יום
39.92 ק"ג	41.57 ק"ג	קב' ביקורת
40.85 ק"ג	42.32 ק"ג	קב' ניסוי
0.93+ ק"ג	0.75+ ק"ג	הפרש*

טבלה 2: פוריות

אחוז הריונות ב-150 יום	התעברות כללית	התעברות בה זרעה ראשונה	
59%	23%	18.2%	ביקורת
51%	25.4%	28%	ניסוי
-8%	2.4%	9.8%	הפרש*

טבלה 3: קושי בהמלטה

ולד הפוך	קשה	תקינה	
8%	11%	81%	ביקורת
1%	7%	92%	ניסוי
-7%	-4%	11%	הפרש*

טבלה 4: תמותה בהמלטה

מת	חי	
6%	94%	ביקורת
1%	99%	ניסוי
-5%	5%	הפרש*

טבלה 5: בריאות בהמלטה

עם דלקת רחם כרונית	עם עצירת שליה	
0%	4.5%	ביקורת
3%	8%	ניסוי
-3%	-3.5%	הפרש*

המדדים שנבדקו בניסוי: איכות קולוסטרומ, כמויות חלב ב-150 ימים ראשונים בתחלובה, קושי בהמלטה, תמותת ולדות, מחלות המלטה שונות, פוריות, סת"ס.

מהלך הניסוי: כל פרה שנכנסה לתקופת יובש יובשה בטיובות ייבוש המכילות אנטיביוטיקה על מנת ליצור נקודת אפס. פרות מקבוצת הניסוי קיבלו בנוסף הכנות הומאופתיות החל משבועיים לפני הייבוש כדי להוריד את ייצור החלב.

טיפולם הומאופתיים נוספים שניתנו: טיפול להקלה בימים האחרונים להיריון והכנה להמלטה, טיפול להפחתת הטראומה בשעות הראשונות לאחר ההמלטה.

צורת מתן ההכנות ההומאופתיות: כל הפרות בקבוצת הניסוי קיבלו את ההכנות ההומאופתיות ישירות לפה בגלובולים, ולאחר המסת הגלובולים במים בהזרקה לריריות סביב הפה. פרות נחלבות- קיבלו טיפול בזמן חליבה במכון חליבה

בשבועות שלאחר ההמלטה, קיבלו הפרות בקבוצת הניסוי הכנות הומאופתיות לעידוד ייצור חלב, הסדרת המחזור וטיפול במחלות אחרי המלטה. בנוסף לטיפולם אלו, פרות עם דלקת רחם אקוטית טופלו בשטיפת רחם המורכבת משתי תמציות אם צמחיות.

צורת מתן ההכנות ההומאופתיות: כל הפרות בקבוצת הניסוי קיבלו את ההכנות ההומאופתיות ישירות לפה בגלובולים, או לאחר המסת הגלובולים במים בהזרקה לריריות סביב הפה. פרות נחלבות- קיבלו טיפול בזמן חליבה במכון חליבה. פרות ביובש- קיבלו טיפול בחצר הכנה להמלטה.

במקרים של תחלואה אקוטית בקבוצת הניסוי- עבדו לפי פרוטוקול אקוטי שנכתב ונקבע מראש. במידת הצורך התייעצו איתנו על מנת לקבל הכוונה בטיפולים.

תוצאות:

- ממוצע תנובת החלב בקבוצת הניסוי הייתה 42.32 ק"ג ליום, לעומת 41.57 ק"ג בקבוצת הביקורת, ההבדל לא היה מובהק סטטיסטית (טבלה 1).
- פוריות- הייתה 28% התעברות בהזרעה ראשונה בקבוצת הניסוי לעומת 18.2% בקבוצת הביקורת, אבל סה"כ מספר ההריונות היה קטן בקבוצת הניסוי, לעומת קבוצת הביקורת בהפרש של 8% (טבלה 2).
- קושי בהמלטה - 17 פרות מקב' הביקורת התקשו בהמלטה מול 7 פרות מקב' הניסוי. (טבלה 3).
- תמותת הוולדות בקבוצת הניסוי הייתה 2% ובקבוצת הביקורת 7%, אך הבדל זה לא היה מובהק סטטיסטית. (טבלה 4).
- 56 פרות בקבוצת הניסוי היו עם דלקת רחם מול 64 בקבוצת הביקורת. 3 פרות נותרו עם דלקת רחם אחרי 150 יום ההמלטה בקבוצת הניסוי, לעומת אף פרה מקבוצת הביקורת. הבדל זה לא

טבלה 6: דרגת הקושי של דלקות הרחם ואורכן

ימים עד הבראה	קשה וחריפה	בינונית	קלה	אין דלקת	ביקורת
21.4	6.5%	15.5%	40%	38%	
	(30%)	(70%)			
	7%	11%	40%	42%	ניסוי
24.6	(39%)	(61%)			
-3.2	-0.05%	-4.5%	0%	4%	הפרש*

טבלה 7: סיבות יציאה

יציאו סה"כ	בירור חלב או גוף	גוף זר או אחר	ביקורת
10%	5%	5%	
2%	0%	2%	ניסוי
8%	5%	3%	הפרש*

טבלה 8: תאים סומטיים

ממוצע	מעל מיליון	מעל 200,000	עד 200,000	ביקורת
209,000	5.5%	20%	80%	
251,000	6%	25.5%	74.5%	ניסוי
-42	0.5%	5.5%	-5.5%	הפרש*

*ההבדלים לא מובהקים סטטיסטית. נבחנו במבחן t

זהו רק ניסוי ראשוני ולכן נמשיך ונחפש פתרונות. במקרים שהיו עצירות שליה הן נפתרו ללא התערבות רופא. את מספר התאים הסומטיים לא הצלחנו להוריד וזה ידרוש התייחסות נקודתית בעתיד.

מגבלותיה העיקריות של עבודה זו מבחינה מדעית הן שהתבצעה ברפת אחת, צוות הרפת והרופא היו מודעים לטיפולים שניתנו. מכיוון שהפרות קיבלו את ההכנה ההומאופתית בהתזה לפה, אם היה כאן סטרס הוא היה לפרות הניסוי ממילא. הטיפול הפרטני בהתזה לפה קשה מאוד לישום. לכן השאיפה היא לתת הכנות הומאופתיות לעדר כמניעה, או בזמן מגפה בשקתות עצמן. בניסוי זה לא ניתן היה ליישם זאת כיוון שלא יכולנו לעשות הפרדה בין שתי הקבוצות הנבדקות בגלל מבנה הרפת.

כמו כן, לא הייתה קבוצה שקיבלה פלסבו כיוון שהרפת היא ענף כלכלי מרכזי בקיבוץ.

ככל הידוע לנו, לא נעשו עד היום בעולם ניסויים ברפתות במבנה מדעי בסדר גודל כזה. הניסוי נותח סטטיסטית ע"י החקלאית והוצג בכנס השנתי של הענף. הוזמנו לשיתופי פעולה עתידיים.

לאור התוצאות ועקב היתרון הנובע מכך לבריאות הציבור, מקווים שנצליל להעמיד עוד ניסויים מוצלחים ממוקדים יותר בהמשך. רפת לוטן תהיה הרפת הראשונה שתעבור לטיפול הומאופתי עם הזמן. כבר עכשיו היונקייה שלהם מטופלת בהומאופתיה בלבד. אנו תקווה שיבואו אחריהם עוד רבים. ■

לקחו חלק בניסוי

ליאת טלר - הומאופתית MSc, R.C.Hom, אימונולוגיה בבע"ח, מנחת הניסוי ממכללת רופין. ייעוץ הומאופטי.

יעקב מטרסו - הומאופט וטרינר DVM. בניית פרוטוקול הומאופטי לניסוי וייעוץ. matarassoj@hotmail.com

מרשה רדנוביץ - הומאופתית ייעוץ ריצרד הרמן, מנהל רפת לוטן - הניסוי נעשה במסגרת עבודת הגמר שלו במכללת רופין.

ורד בלומברג, אחראית בריאות עדר לוטן - נתנה את הטיפולים בפועל. **אירה קוצ'רניקו**, רפת לוטן - סטודנטית להומאופתיה בבית הספר להומאופתיה של חיים רוזנטל.

ד"ר מיכאל ואן סטרטן החקלאית - ניתח את הניסוי סטטיסטית. **ד"ר ראובן עדן**, רופא החקלאית - אבחן והעריך את מצב בריאותן של הפרות ונתן טיפול קונבנציונלי לקבוצת הביקורת.

ד"ר גבריאל לייטנר מהמכון הווטרינרי - עזר בתכנון מבנה הניסוי וביצע את בדיקות הקולוסטרום.

הערה: מבוקשים בעלי רפתות שמעוניינים להשתתף בניסוי של חודש שיעסוק במניעה וטיפול בשלשולים בעזרת הומאופתיה, שנעשה בשיתוף החקלאית.

נוכחנו שאפשר ללא אנטיביוטיקה והורמונים לספק ביצועים טובים. תפוקת החלב אפילו גדלה בק"ג לפרה בקבוצת הניסוי. ההזרעות נעשו ללא הורמונים. ההתעברות בהזרעה ראשונה הייתה גבוהה משמעותית וההמלטות היו קלות יותר, עם פחות תמותת ולדות בקבוצת הניסוי

טיפולים אקוטים מוצלחים שאינם מתועדים כאן נעשו בטיפול באבססים, בדלקות עטין, בקדחת חלב, בחבלות, ובשלשולים בעגלים.

דיון ומסקנות

לגבי טיפול בדלקות רחם, לא מצאנו תמיד את הנוסחה המנצחת מה שהשפיע, כנראה, גם על ההתעברות הכללית. בנוסף, כיוון שבקבוצת הביקורת ניתנו עד 5 מנות הורמונים להתעברות התוצאה הסופית הייתה גבוהה יותר מאשר בקבוצה ללא ההורמונים.